

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Lente 2021

Jaargang 20/nr. 1

Redactioneel

Beste Lezer,

U krijgt het lentenummer in handen wanneer de zomer al begonnen is. Dit nadeel heeft ook zijn voordeel: we hebben ondertussen de eer u te melden dat Mgr. Jean-Pierre Delville, bisschop van Luik, aanvaard heeft een pontificale Mis te celebreren in het Latijn volgens de nieuwe vorm van de ritus in de Sint-Jacobskerk op zaterdag 6 november 2021, en een conferentie te houden in de namiddag.

Ook lijkt het einde van de tunnel in zicht voor wat betreft de sanitaire maatregelen. Dit geeft onze nieuwe moed om alle middelen in te zetten om onze jaarlijkse viering op te luisteren en er een voorsmaak van de hemelse liturgie aan te geven.

Een laatste minuut nieuws komt ons van Frankrijk. Juni is een maand met priesterwijdingen. Dankzij de mogelijkheden van Internet hebben de wijdingen van 26 priesters voor de *Communauté Saint Martin* op 25 en 26 juni 2021 in Frankrijk onze aandacht kunnen trekken door de prachtige liturgie volgens de gewone vorm van de ritus. Opmerkelijk daarbij was het zingen van de Romeinse Canon in het Latijn door alle concelebrerende priesters zoals we dat gewend zijn te doen in onze werkgroep.

Met de hoop dat u nog veel van die pareltjes kunt vinden en ons meedelen, wensen wij u een aangename lectuur van onze nieuwsbrief. ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHL

Het Motu Proprio Spiritus Domini

Door middel van een motu proprio uitgegeven op 11 januari 2021, *Spiritus Domini*, heeft paus Franciscus een wijziging ingevoerd in het canoniek recht om de mogelijkheid te geven aan vrouwen aangesteld te worden als lector of acoliet, wat in de praktijk al courant gebeurde.

Eerwaarde Heer Christian Gouyau, pastoor in het bisdom Straatsburg en doctor in de godgeleerdheid, stelde zich de vraag of dit een eerste stap is in de richting van het priesterschap van de vrouwen. Hij antwoordt “neen”, als besluit van een grondige analyse, verschenen in het Franse internettijdschrift *La Nef* (1).

Hieronder geven we een ingekorte vertaling van zijn studie.

Op 15 augustus 1972 heeft paus Paulus VI met zijn motu proprio *Ministeria quædam* bepaalde liturgische functies losgekoppeld van

de voorbereidende stappen tot het ontvangen van het priesterschap, in het bijzonder het lectoraat en het acolitaat, die tot dan toe als “lagere wijdingen” werden beschouwd, om ze als “bedieningen” waarvan het verlenen ervan niet langer een “wijding” maar een “aanstelling” zal zijn. Hij verduidelijkt dat het lectoraat en het acolitaat in zichzelf het subdiaconaat omvatten en dat ze niet langer voorbehouden worden aan kandidaten voor het wijdingssacrament, maar ook aan leken kunnen worden toevertrouwd. [...]

Vanwege de “eerbiedwaardige traditie van de Kerk” stelt Paulus VI echter dat de aanstelling van het lectoraat en het acolitaat “voorbehouden is aan mannen”. Inmiddels worden deze functies ook door vrouwen uitgeoefend: lectrices en/of meisjes-misdienaren. Wat dit laatste betreft, heeft de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Discipline van de Sacramenten, in een brief van 15 maart 1994, gericht aan de voorzitters van de Bisschoppenconferenties, eraan herinnerd dat, alhoewel “het altijd opportuun zal zijn om de nobele traditie van de dienst van het altaar toe te vertrouwen aan jongens”, een bisschop om bijzondere redenen in zijn bisdom de toegang van vrouwen tot de dienst van het altaar kan toestaan.

Volgens canon 230 van het Wetboek van Canoniek Recht van 1984 konden alleen “mannelijke leken” “vast aangesteld” worden tot deze bedieningen (§1), konden “alle leken” verschillende functies uitoefenen “op grond van een tijdelijke aanstelling” (§2), of als een “plaatsvervanger” bij “gebrek aan bedienaren” (§3). Het is dit voorbehoud van de vaste bedieningen voor “leken” dat zojuist door paus Franciscus is opgeheven in het motu proprio *Spiritus Domini*, dat daarom voorrang geeft aan een recente “leerstellige ontwikkeling” boven de “oude traditie” erkend door Paulus VI. [...]

Het is vooral de herwaardering van het algemeen priesterschap, ontvangen in het sacrament van het doopsel, die het mogelijk zal maken deze bedieningen te begrijpen als een uitvloeisel van het doopsel en niet lan-

ger als een afgeleide van het ambtelijk priesterschap. Het doopsel maakt bekwaam tot de christelijke eredienst, waarbij het ontvangen merkteken het vermogen geeft tot heilige werkelijkheden, niet alleen om ze te ontvangen maar ook om ze toe te dienen (zijn eigen huwelijk vieren, een nooddoopsel toedienen, de eucharistie op gepaste manier aanbieden). Deze volmacht voor de christelijke eredienst wordt met name uitgeoefend door een stabiele toelating tot bedieningen (lector, acoliet) (2) en door de tijdelijke vervanging in bepaalde functies bij afwezigheid van bedieners, zoals de uitoefening van het ambt van het Woord, het voorzitten van liturgische geboden, het toedienen van het doopsel, het uitdelen van de communie (3). [...]

Gaan we naar een vrouwelijk priesterschap? Nee, juist in de mate dat deze bedieningen losgekoppeld zijn van het wijdingssacrament. [...]

*Vertaling: dr. P. François, pr.
Voorzitter VWHLL*

Noten

1. La Nef, nr. 334, maart 2021. De volledige versie is te vinden op: <https://lanef.net/2021/02/25/vers-le-sacerdoce-des-femmes/>
2. Vgl. Catechismus van de Katholieke Kerk, nr. 903.
3. Vgl. *ibidem*.

Lingua Vivens

Nu het Latijn voor veel mensen een dode taal geworden is, vergeet men soms dat het ooit een dagelijkse omgangstaal was, die bovendien andere gesproken talen verdrong. Aan de *Université Libre de Bruxelles* worden aan het onderzoekscentrum Filosofische, literaire en tekststudies talen als het Etruskisch, het Oskisch en het Umbrisch bestudeerd (*De Taalfluisteraar*, 23 maart 2021). Het Etruskisch, waarvan het alfabet met 26 letters aan het Grieks ontleend is, maar dat van rechts naar links geschreven wordt, blijft de geleerden intrigeren, omdat er nog geen sleutel zoals de befaamde steen van Rosetta gevonden

is om de taal helemaal te ontcijferen, hoewel er intussen wel zowat 10.000 inscripties ontdekt zijn en er ook zo'n 200 stamwoorden (bijv. *zic(h)*- als equivalent voor het latijnse *scrib-/“schrijven”*) bekend zijn.

De Etrusken speelden een belangrijke rol in de verspreiding van het alfabet in Midden- en Noord-Italië. Etruskische lettertekens werden — min of meer aangepast — overgenomen door de Umbriërs, de Veneti, de Osken en de Romeinen zelf. Op het Italiaanse schiereiland werden duizend jaar vóór Christus samen met klassiek Latijn en Grieks minstens tien talen gesproken! Bij de opkomst van het Romeinse rijk moesten ze plaats ruimen voor het Latijn, overigens zonder dat Rome het gebruik van het Latijn ooit heeft opgelegd. Net zoals de Romeinen zonder problemen goden van andere volkeren opnamen in hun pantheon, aanvaardden ze dat binnen de grenzen van het Rijk andere talen gesproken werden — enig taalimperialisme *à la française* was hen dus volkomen vreemd. moet er natuurlijk wel een *lingua franca* komen en dat werd dus het Latijn. Merkwaardig genoeg zouden in de eerste plaats slaven, die vaak uit het noorden of het oosten van het land afkomstig waren en lokale talen spraken, het Latijn hebben aangeleerd om met hun meesters te kunnen communiceren. Slaven en hun afstammelingen waren dus een belangrijke factor in de verspreiding van het Latijn. Verder was het Latijn ook de taal van de machthebbers. Wie carrière wou maken in Rome (en later bijv. ook in Gallië) moest Latijn leren spreken, wat verklaart waarom oudere talen steeds meer in onbruik geraakten en soms enkel nog gekend zijn via inscripties op grafmonumenten of gebruiksvoorwerpen. Aan de ULB worden vooral liturgische teksten bestudeerd, zoals twee rituele kalenders in het Etruskisch of de zeven bronzen tafelen afkomstig uit het oude Iguvium in het Umbrisch (nu Gubbio). Het onderzoeksproject draagt dus niet enkel bij tot een betere kennis van verloren gegane talen, maar ook van godsdienstige praktijken die door de taalgebruikers uitgevoerd wer-

den. Dankzij de zonet vermelde *Tabulæ Iguvinæ* weten we dat er bij een bepaald zuiveringsritueel duizenden dieren werden geofferd en dat nam zeker de nodige tijd in beslag, waarbij de toeschouwers moesten verstaan wat de officiant zei. Door het taalkundig project zijn grote stappen gezet in het begrip van deze vergeten talen, vooral het Umbrisch. In de toekomst komt er ook nog een systematische notering van altaren in Umbrië, Etrurië en Rome. Anderzijds hopen we dat het Latijn niet dermate in vergetelheid raakt dat het ooit alleen nog interessant is voor taalkundigen die inscripties uit een ver verleden bestuderen ... ■

Kurt Priem, pr.
Secretaris VWHLL

Lezers vragen

Is de communie buiten de Mis toegelaten?

Tijdens de pandemie was het moeilijker voor de gelovigen om de communie te ontvangen. Priesters en diaken besloten hun de kans te geven om buiten de Mis de communie te ontvangen. Maar dat stuitte tegen een onverwacht verzet: sommige bedienaren van de eredienst beweerden dat ze in het seminarie hadden geleerd dat het niet de bedoeling was de eucharistie te ontvangen buiten de Mis.

Niettemin zegt de Catechismus van de Katholieke Kerk (1) dat de eucharistie in het tabernakel wordt bewaard voor de zieken en de afwezigen.

De *Orde van dienst voor de communie en de verering van de heilige eucharistie* (2) voorziet een ritus met langere of met korte woorddienst om de heilige communie uit te reiken buiten de Mis, naast die van de ziekencommunie en het viaticum.

Waar ligt dan het probleem? Waarom werd er in de seminaries van onze streken tijdens een bepaalde periode gedoed dat de communie buiten de eucharistieviering theologisch niet klopt? Waarschijnlijk omdat er

ooit misbruiken zijn geweest om de communie te ontvangen uit gemakzucht in een korte viering na de biecht, zonder een lange eucharistie te moeten bijwonen, om bijv. gemakkelijker hun Pasen te houden, wat inderdaad niet een goede ingesteldheid blijkt te zijn.

Maar de jongsten onder ons hebben die misbruiken nooit gekend en begrijpen daarom ook niet waarom zo moeilijk werd gedaan om de gelovigen te helpen in tijden van pandemie om toch het lichaam des Heren te kunnen ontvangen.

We zien dus geen reden om de uitreiking van de heilige communie, zoals die voorzien is in de thans geldende liturgische boeken, te weigeren aan de gelovigen die er redelijk om vragen, zoals in de jongste pandemie. Daarom raden we ook aan de bedienaren van de eredienst de liturgische boeken, en meer bepaald de inleiding ervan, opnieuw te bestuderen. ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Noten

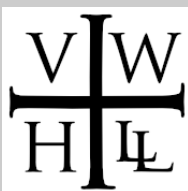
1. Vgl. nr. 1379.
2. Orde van Dienst voor de communie en de verering van de eucharistie, Interdiocesane Commissie voor Li-

turgische Zielzorg, 1981.

Mededelingen

— Noteer alvast in uw agenda dat Mgr. Jean-Pierre Delville, bisschop van Luik en kerkhistoricus, toegezegd heeft om deel te nemen aan onze studiedag van zaterdag 6 november 2021. De pontificale eucharistieviering *ad orientem* en in het Latijn, zal gecelebreerd worden om 11 uur volgens de gewone vorm van de ritus, d.w.z. volgens het Missaal van 1970/2002. In de namiddag zal hij een conferentie houden over een nader te bepalen onderwerp in verband met zijn specialiteit als kerkhistoricus. Meer details zullen later worden meegedeeld.

— *Via via* (dat is ook latijn) heeft een van onze medewerkers deze rijke, frisse site gevonden over de liturgie: <https://espritdelaliturgie.org>, zeker een bezoek waard, voor wie de Franse taal geen hinder is.

Vere Sanctus: Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr.dr. Luc De Maere († 2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Lange Nieuwstraat 73A — 2000 Antwerpen (t.a.v. E.H. Pierre François)

Wetenschappelijk comité: Mgr.dr. J.F. Lescauwae M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem († 2013) — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. dr. J.J. Silvestre, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

Contactpersoon: Dr. P. François, pr., 0474 719 131 (vanuit België). +32 474 719 131 (vanuit het buitenland).

E-post: pf@romanliturgy.org, Webpagina VWHLL: <http://vwhll.romanliturgy.org>

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en 'Nieuwsbrief' resp. 'E-brief'.

U kan ook steeds een geschenkabbonnement voor iemand aangaan!

© 2021 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie